

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

GESKIEDENIS – VRAESTEL 2

ADDENDUM

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 13 bladsye.

VRAAG 1: WAT WAS DIE IMPAK VAN DIE INEENSTORTING VAN DIE USSR IN 1989 OP SUID-AFRIKA?**BRON 1A**

Die volgende is 'n uittreksel van, *Democratisation in South Africa, Political Science Quarterly, Volume 110*, deur Herman Giliomee.

De Klerk sou nooit nader aan samesprekings met die ANC beweeg solank dit nog so hewig deur die Sowjet-Unie ondersteun was nie. In September 1989 het De Klerk 'n boodskap aan sy broer [Wimpie de Klerk] gestuur met die opdrag om nie met die ANC te onderhandel nie. Volgens sy siening sou dié beweging nooit 'n rol speel in die onderhandelinge nie. Informele gesprekke met die ANC deur Suid-Afrikaners wat hoop om op te tree as derde partye sou volgens De Klerk, "speel in die hande van magte wat daarop ingestel was om Suid-Afrika te destabiliseer en die goeie bestaande orde te vernietig". ... Gedurende die laaste maande van 1989 het die eksterne omstandighede, volgens die regering, dramaties verbeter. Die beslissende ontwikkeling was die ernstige interne probleme wat deur die Sowjet-Unie ervaar was. Moskou het die ANC gewaarsku dat die Suid-Afrikaners self 'n politieke skikking moet bereik. Terselfdertyd het Pretoria geglo dat dit 'n beter kans gehad het om 'n wettige ANC, sonder die ondersteuning van die Sowjet-Unie, te bedwing.

BRON 1B

Die volgende is 'n uittreksel uit *Mandela: The Authorised Biography* by A. Simpson. Dit handel oor die verandering in Russiese beleid teenoor die ANC en die Suid-Afrikaanse regering na die ineenstorting van kommunisme.

Een land was merkbaar afwesig uit Mandela se reise in die nasleep van die Koue oorlog: die Sowjet-Unie wat die ANC die afgelope kwarteeu lokaal ondersteun en van wapens en geld voorsien het. Gorbatsjof het hom na Moskou in 'n boodskap aan Lusaka, kort na sy vrylating, genooi. Mandela het ook in Maart 'n ontmoeting met Eduard Shevardnadze, die Minister van Buitelandse Sake, by die Namibiese onafhanklikheidsviering gehad. Maar die planne is aanhoudend uitgestel. Om die waarheid te sê, Moskou het, net toe dit die vrugte moes pluk vir hul getroue ondersteuning van die ANC, toenadering tot De Klerk gesoek. Platgeslaan deur die ekonomiese krisis was die Gorbatsjof-regering desperaat vir onmiddellike ekonomiese geleenthede. In 1990 het hulle 'n direkte bemarkingsooreenkoms met De Beers Diamonds gesluit en weldra het Gorbatsjof sy beloftes aan die ANC verbreek, deur direkte kontak met Pretoria aan te knoop en opgehou om gratis opleiding aan ANC-guerrillas te voorsien. De Klerk het in Junie 1992 'n staatsbesoek aan Moskou gebring, waartydens Boris Yeltsin, die nuwe Russiese president hom verseker het dat hy nie Mandela as president van die ANC sou verwelkom nie, maar as 'n internasionale vegter vir menseregte.

BRON 1C

Die volgende is 'n uittreksel uit *Tomorrow is Another Country* deur Alistair Sparks waar hy die impak van De Klerk se toespraak verduidelik.

Tuis was daar gemengde gevoelens, -trauma, opgewondenheid en ongeloof soos verskillende groepe gesukkel het om vrede te maak met so 'n diepgaande verandering. Oorsee was daar 'n gees van verwondering en verligting. Hier, so gou na Mikhail Gorbatsjof se perestroika-herstrukturering-rewolusie was daar nog 'n wonderwerk van hervorming: skielik was Suid-Afrika en alles wat dit gesimboliseer het, getransformeer. Die toespraak van 2 Februarie het oral dieselfde effek op rasseverhoudings gehad as wat die val van die Berlynse Muur op kommunisme gehad het. Dit het die einde van die wêreld se laaste rasse-oligargie aangekondig.

Net soos Gorbatsjof nie sou kon voorsien dat sy herstrukturering van die Sowjetstelsel tot die verlies van sy Oos-Europese Ryk sou lei nie, net so het De Klerk nie verwag dat sy hervormings voor die einde van die dekade tot 'n swart meerderheidsregering en die einde van Afrikaner nasionalisme sou lei nie.

VRAAG 2: HOE HET DIE INEENSTORTING VAN DIE USSR IN DIE 1990's TOT DIE HERVOORSTELLING VAN GUINEË (WES-AFRIKA) GELEI?**BRON 2A**

Die uittreksel beeld die verhoudinge van Guineë met verskillende lande gedurende die tydperk van die Koue Oorlog en dit is geneem van die webwerf <http://www.wikipedia.com>.

Gedurende sy bewind het Toure 'n sterk beleid gebaseer op Marxisme, met die nasionalisering van die buitelandse firmas en 'n beplande ekonomie gevolg. As gevolg hiervan was hy die Lenin Vredesprys in 1961 toegeken. Die meeste van sy kritici, wat gekant was teen sy sosialistiese regime, was gearresteer of verban. Sy vroeëre besluite om die Franse te verwerp en om die rykdom en plase van die tradisionele landhere te ontnem, het baie invloedryke magte vervreem, maar die regering se voortdurende mislukking om ekonomiese geleenthede te skep en demokratiese regte te verseker het nog meer mense gegrief.

Teenstand teen sy politieke party het stadig begin groei en teen die laat 1960's het die meeste van sy politieke teenstaanders in detensie kampe aangehou en die geheime polisie gevrees. Vanaf 1965 tot 1975 het hy alle bande met Frankryk verbreek. In 1978 toe Guineë se betrekkinge met die Sowjet-Unie vertroebel, het die Franse president vir Guineë besoek as 'n teken van rekonsiliasie. Gedurende sy dispuut met Frankryk het Guineë goeie bande met sosialistiese lande behou. Ten spyte hiervan was Toure se gesindheid teenoor Frankryk nie goed ontvang nie en sommige Afrika-state het diplomatieke bande met Guineë weens hierdie insident verbreek.

Guineë se verhouding met die VSA het tydens die Toure-era gewissel. Hy was beslis nie beïndruk met die Eisenhower administrasie se benadering tot Afrika nie. Hy het egter vir Pres. J.F. Kennedy as 'n "vriend en bondgenoot beskou". Hy het ook verklaar dat Kennedy sy "enigste ware vriend in die buiteland was". In 1962 het hy die arbeids-onrus in Guineë as gevolg van Sowjet-Unie se inmenging geblameer en hom tot die VSA vir hulp gewend. Sy verhoudinge met Washington het egter met die dood van Kennedy begin verbokkel. Toure het die CIA vir die omverwerping van Kwame Nkrumah in Ghana geblameer en hulle (CIA) daarvan beskuldig dat hulle besig was om teen sy regering saam te sweer. Toure se paranoia het tot die inhegtenisneming van groot aantalle politieke opponente en hulle aanhouding in die berugte Camp Boiro National Guard Barracks, gelei. Hier het ongeveer 50 000 mense gedurende die bewind van Toure gesterwe. Duisende Guineese het uit die land gevlug en in ballingskap gaan woon. Guineë se hertoenadering tot Frankryk in die 1970's het veroorsaak dat sy Marxistiese ondersteuners sy regering se neiging tot kapitalistiese en liberalistiese idees teengestaan het. In 1978 het hy Marxisme finaal afgesweer en die land se handelsbetrekkinge met die Westerse lande herstel.

BRON 2B

Die volgende is 'n uittreksel van uit die webwerf www.infoplease.com/pa en dit verduidelik die status van Guineë onder die regering van Generaal Conté.

Sekou Toure het in 1984 gesterwe en die militêre leier Generaal Lanssana Conté het nou die politieke mag in die land oorgeneem. Hy het belowe om die land polities en ekonomies te bevry, wat hy wel tot 'n sekere mate gedoen het. In 1989 het president Conté aangekondig dat Guineë na 'n veelparty stelsel sou oorskakel en die kiesers het 'n nuwe grondwet goedgekeur. In die 1990's, soos oral op die kontinent, het demokratiese magte ontluik en 'n terugkeer na 'n multiparty stelsel geëis. Verkiezings het nou plaasgevind alhoewel dit nou die bestaande polarisering van die drie etniese groepe, die Fula, Malinke en die Susu na vore gebring het. In 1993 het die President se Unity en Progress Party die verkiesing met 51% gewen. In 2001 was 'n referendum gehou wat die beperkinge op presidensiële termyn opgehef het en dus toegelaat het dat Conté vir 'n derde termyn in 2003 verkies kon word. Ten spyte van die multiparty stelsel het Conté die land met 'n ystervuis regeer.

Alhoewel die grondwet eksplisiet voorsiening maak vir die beskerming van individuele vryhede en vryheid het die regering geleidelik in 'n diktatorskap ontaard en sy greep oor die burgerlike gemeenskap versterk. Opponente van die regerende party is onderworpe aan aanvalle en dreigemente. Die media as 'n geheel word deur die staat regeer en die private pers word geïntimideer. Daar is 'n sterk militêre teenwoordigheid in die hoofstad, Conakry, met padblokkades en ondervragings by elke stop. Polisie-offisiere en die weermag is korrupt. Korruptsie affekteer bykans alle aspekte van die sosiale lewe wat hand in hand gaan met swak ekonomiese toestande.

BRON 2C

Die volgende is 'n uittreksel geneem uit die webwerf <http://en.wikipedia.org/wiki/> en dit beeld die nuwe regering onder Generaal Conté en verduidelik die invloed van Westerse lande in die sake van Guinee uit.

Sekou Toure se dood in 1984 en die verskyning van Lansana Conté op die politieke toneel het die einde van Guinee se stryd teen imperialisme beteken. Conté was 'n generaal in die weermag onder Sekou Toure, maar was vasberade om nie in die voetspore van Toure te volg nie. Sy aanvaarding van die presidentskap was verwelkom deur Frankryk en die VSA, wat dit beskryf het as “die begin van 'n nuwe era in die geskiedenis van Guinee”.

Inderdaad het Guinee onder Conté 'n “nuwe era” verteenwoordig wat die volk se stryd teen imperialisme gekenmerk het. Soos alle vorige regerings wat na die 1960s in Afrika opgekom het, was Conté se administrasie en sy twee dekades van regering deur ellende, armoede, onderdrukking en ontkenning van die Afrika-massas wie se soeke na vryheid vanselfsprekend gegroei het, gekenmerk.

Vanaf 1984 tot die hede het Conté in die belange van Frankryk, die VSA en verskeie imperialistiese nasies wat huidiglik die ekonomie kontroleer en absolute toegang het tot al die natuurlike hulpbronne van Guinee, opgetree.

Conté was slegs in staat om homself in mag te hou deur die ondersteuning van die verskeie volkere wie se belange hy gedien het. Die VSA en Frankryk het 'n weermag en sekuriteitsmag in Guinee tot stand gebring en dit toegerus om die volk se soeke na vryheid te onderdruk.

In sy desperate poging om sy onversadigbare begeertes te vervul het Conté hom, interessant, genoeg te midde van die stryd van die verskeie imperialistiese lande om die beheer van Guinee se hulpbronne, bevind. Sy insiklikheid met Japannese imperialisme in Guinee het hom nou in direkte konfrontasie met die VSA en Frankryk gebring.

VRAAG 3: WATTER IMPAK HET DIE UITBREEK VAN GEWELD EN KONFLIK GEDURENDE DIE 1990's OP DIE POLITIEKE SAMESPREKINGS IN SUID-AFRIKA GEHAD?

BRON 3A

Hierdie bron bevat drie standpunte oor die toename van politieke geweld in die land gedurende die 1990's.

Standpunt 1:

Nelson Mandela het die volgende stelling, rakende die ANC se rol in die uitbreek van geweld, gemaak. Hierdie uittreksel is geneem uit *Shutters History*, 'n Suid-Afrikaanse teksboek vir skoliere.

“Daar is lede van die ANC wat ons mense doodmaak. Ons moet die waarheid in die gesig staar. Dit is waar dat die regering in die geweld betrokke is. Dit is die lede van die weermag, lede van die polisiemag en lede van die intelligensie diens, wat ook agter die geweld is omdat hulle die ANC wil verlam en verswak. Maar ek gaan nie net die regering en Inkatha kritiseer nie. Mense wat aan hierdie geweld deelneem, vir watter rede ook al en onskuldige mense doodmaak omdat ander onskuldige mense dood gemaak is – dien nie die saak nie van vryheid nie. Diegene van julle wat in jul midde lede van Inkatha, PAC of AZAPO het, moenie geweld teen hulle gebruik, behalwe as dit in selfverdediging is nie”.

Standpunt 2:

Gatsha Buthelezi het die volgende uitlating oor die uitbreek van geweld, gemaak: Hierdie uittreksel is geneem uit *New Generation History*, 'n teksboek vir Suid-Afrikaanse skoliere.

“Inkatha glo dat hy die reg het om homself te verdedig. Ons sal nie uit ons bestaan geïntimideer word nie. Ek is 'n swart leier in die geweld. Ek is die leier van woedende mense...”

Standpunt 3:

Rich Mkhondo ('n Reuter-joernalis) was die volgende mening toegedien oor die politieke geweld. Hierdie uittreksel is geneem uit, *New Generation History*, 'n teksboek vir Suid-Afrikaanse skoliere.

... Miljoene swartmense is vasgevang in 'n eindelose spiraal van wanhoop, werkloosheid, dakloos en armoede. Sit nou nog die konfrontasie tussen tradisionele leiers en moderne regeringstrukture daarby en meng ook 'n magstryd tussen die twee hoof politieke groeperings in die streek in; die veiligheidsmagte in al hulle maskers en die gesiglose, blykbaar opgeleide derdemag... sout dit in met oeroue en onlangse politieke en sosiale griewe en dan het jy 'n dodelike mengsel.

BRON 3B

Die volgende bron beeld die geweld uit wat gedurende die 1990's plaasgevind het. Hierdie bron is geneem uit *New Generation History*.

Geskrewe bron:

Na die Boipatongslagting van 17 Julie 1992 (toe inwoners van die Kwa Madala hostel in Vanderbijlpark 15 mense van 'n plakkerskamp te Boipatong aangeval en doodgemaak het) het massa-optrede deur die land versprei en dit het gelei tot stakings, betogings en ontwrigting van noodsaaklike dienste. Toe die Bisho-slagting op 7 September 1992 plaasvind (29 betogers is deur die Ciskei se soldate onder leiding van Brig. Oupa Gqozo gedood), het die hoof politieke rolspelers besluit om die onderhandelinge te hervat.

Visuele bron

Betogers vlug nadat soldate van Ciskei op hulle begin vuur het by die Bisho stadion in September 1992.

BRON 3C

Die volgende bron fokus op die aanval van die Regse Afrikaners op die Wêreld Handelsentrum tydens die sitting van Kodesa 2.

Geskrewe bron

Alhoewel Chris Hani se dood 'n geweldige slag vir die onderhandelingsproses was, is samesprekings nogtans voortgesit. Op 25 Julie het omtrent 200 lede van die regse Afrikaner Volksfront en die AWB aan hulle woede uiting gegee deur op die Handelsentrum af te storm in 'n gepantserde voertuig. Die voertuig het deur 'n glasdeur gery, AWB-protesteersers het toerusting beskadig en slagspreuke is op die muur gevef. Die leier van die National People's Party (NNP), Armichand Rajbansi is deur 'n regse ondersteuner geklap! Hulle het geëis dat die Afrikaner 'n eie volkstaat kry vir Afrikaners. Eugene Terre'Blanche het opgemerk: "hierdie is net die begin van die proses. Ons wil nie oorlog hê nie, maar ons wil ook nie vrede hê onder 'n kommunistiese onderdrukking nie."

Visuele bron

Die volgende is foto's van Eugene Terre'Blanche en regse militante ondersteuners wat die Wêreld Handelsentrum bestorm het en die onderhandelingsproses wou ontwrig.

VRAAG 4: WAS DIE STIGTING VAN DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGS KOMMISSIE (WVK) IN SUID-AFRIKA NOODSAAKLIK OM VREDE EN VERSOENING TEWEEG TE BRING?

BRON 4A

Die volgende is 'n uittreksel uit die boek, *The Rise and Fall of Apartheid* van Martin Roberts, waarin hy die redes vir die stigting van die WVK verduidelik.

Mandela het geglo dat, met die uitsondering van die volksmoord van die Jode deur Hitler, was daar nie 'n groter euwel soos apartheid wat bykans deur die hele wêreld veroordeel was, nie. Die ANC moes 'n manier vind om te "vergewe sonder om te vergeet". Mandela se oplossing vir hierdie beginsel van "vergewe sonder om te vergeet" was die stigting van die Waarheids-en-Versoeningskommissie (WVK) in 1995. Ten spyte daarvan dat amnestie aan die meeste van die individue wat betrokke was in die geweld tydens apartheid, toegestaan was, was Mandela oortuig dat die waarheid onthul moes word. Dit moes geskied met die skuldiges wat in die openbaar die verskriklike dade wat hulle gepleeg het, erken. Dan eers sou ware en opregte versoening kon plaasvind. Onder die voorsitterskap van die Aartsbiskop Desmond Tutu het die WVK baie belydenisse van verskriklike misdade aangehoor, meestal van marteling en moord. Die meeste misdade was gepleeg deur die beskermhere van apartheid maar sommige is ook selfs deur die ANC gepleeg. Die WVK het sy bevindinge in 1998 gepubliseer, maar beide die NP en die ANC, het tot die onsteltenis van Mandela, probeer om sekere gedeeltes weg te laat. Alhoewel die pyn vir vriende en familie hewig was as gevolg van die misdade wat nou deur die WVK ontbloot is, is daar min twyfel dat die WVK 'n noodsaaklike deel van die versoeningsproses was. Dit was nou makliker vir Suid-Afrikaners om die verlede agter hulle te plaas en om na die toekoms te kyk.

BRON 4B:

Die volgende is twee perspektiewe omtrent die WVK.

Perspektief 1: Deur Antjie Krog, 'n bekende Suid-Afrikaanse skrywer en digter.

Die WVK bied ons meer as 'n manier van ontsyfering van die wonderwerk van ons tyd. Dit het 'n intense verhelderend kollig op Suid-Afrika se verlede geword. Want dit het toegelaat dat die verlede vertel kan word deur die persoonlike herinneringe van diegene wat voor die Kommissie getuig het. ...die mense wat hierdie ervaringe vertel, tesame met die wat dit aanhoor, is lewendige Suid-Afrikaners. Hulle sukkel om individueel en gesamentlik 'n identiteit vir hulself te vind binne die skadu's wat steeds deur hul land se gewelddadige geskiedenis gewerp word. Baie stemme in die land was vir 'n lang tyd stil, is nie gehoor nie en is dikwels verontagsaam voordat hulle in hulle eie moedertaal oor die mikrofone van Suid-Afrika se Waarheidskommissie gepraat het. Die stemme van gewone mense ... het die verloop van die geskiedenis bepaal.

Perspektief 2: Deur Piet Meiring, 'n kommissaris in die WVK.

Was dit die moeite werd om na vore te kom? Vir oortreders wat jare lank onder 'n wolk gelewe het, het die proses 'n nuwe lewe beteken! Van die kant van sommige hoë-profielfamilies van slagoffers was daar ernstige besware. Die Biko-, Mxenge en Goniwe-families van die Oos-Kaap het die proses as uiters onregverdig teenoor die slagoffers beskou. Hulle het so sterk hieroor gevoel dat hulle die amnestie wetgewing tot in die Grondwetlike Hof beveg het. Of die WVK met sy herstelmaatreëls daarin sal slaag om dit aan almal duidelik te maak dat die welwillende amnestie-aanbod aan die oortreders gebalanseer word, deur 'n vergoeding aan slagoffers wat netso welwillend is, moet egter nog gesien word. Die volk sal oortuig moet word dat die proses net so "slagoffer-vriendelik" as "oortreder-vriendelik is".

BRON 4C

Hierdie spotprent deur Zapiro wat in die *Sowetan* verskyn het, toon Aartsbiskop Desmond Tutu en Alex Boraine wat die werksaamhede van die WVK laat begin het.

ERKENNINGS:

Visuele beelde en ander geskiedkundige bewyse is uit die volgende boeke geneem:

- Bottaro, J. *et al.* 2007. *In Search of History – Grade 12* (Oxford University Press)
Claire, H. *et al.* 2007. *Making History – Grade 12* (Heinemann Publishers)
Christie, K. 2000 *The South African Truth Commission* (Palgrave Publishers)
Dlamini, N. *et al.* 2007 *Shuters History – Grade 12* (Shuters & Shooters Publishers).
Govendor, S.P. *et al* 2007 *New Generation History Grade 12* (New Generation Publishing Enterprises)
Govendor, S.P. *et al* 1997 *New Generation History Standard 10* (New Generation Publishers)
Friedman, M. *et al* 2007 *Focus on History Looking into the Past Grade 12* (Maskew Miller Longman)
<http://www.wikipedia.com>
<http://infoplease.com/>
<http://en.wikipedia.org/wiki/>
Roberts, M. 2001. South Africa 1948 – 2000. *The Rise and Fall of Apartheid* (Longman)
Sampson, A. 1999 Mandela: *The Authorised Biography* (Jonathan Ball Publishers)
Sparks, A. 1994. *Tomorrow is Another Country* (Struik Publishers)